

Tisztelettel köszöntjük az Olvasót lapunk ismételt megjelenése alkalmából. Folyóiratunk harmadik évfolyamának tavaszi számával jelentkezünk, s örömmel jelenthetjük, hogy már őszi kiadványunk néhány írása is előkészületben van.

Jelenlegi számunk két fő témakör köré szerveződött. Az első a bizonyítékokon alapuló segítség kérdésköre, ami megköveteli gyakorlók szakemberek, oktatók és kutatók kooperációját. Tudjuk, hogy a súlyosbodó társadalmi problémákra nem adható hatékony válasz a gyakorlati és az akadémiai területek megfelelő együttműködése híján. Hazánkban is egyre inkább problémát jelent ezeknek a területeknek a szétválása, spontán szétfejlődése, az a jelenség, hogy a gyakorlatban tevékenykedő kollégák ritkán kapcsolódnak be egyetemi kutatásokba, keveset publikálnak, ugyanakkor az egyetemi oktatók, kutatók sem keresik elég intenzíven az egyenrangú kapcsolódási, együttműködési lehetőségeket, amelynek keretei között a gyakorlatban dolgozó szakember nem pusztán segíti a kutatómunkát, hanem annak teljes jogú résztvevője.

A probléma nem magyar sajátosság: a tudásmenedzsment „lyukastánk” (doughnut) modellje (Wenger, 2004) is ezt a kérdést tárgyalja. A modell szerint elsősorban az adott szakterület gyakorlók szakemberei annak a tudásnak a birtokosai, amely a szakterület tényleges tevékenységeit irányítja, a kompetenciákat kijelöli. A problémát az jelenti, hogy a fánk közepe üres marad, mert csak elvi szinten adott a lehetőség a tapasztalatok visszacsatolására, azaz a szakterületet szervező központi alapelvek és a meghozott szakmapolitikai döntések nem mindig támaszkodnak kellő mértékben a gyakorlati tapasztalatokra. Ennek a vákuumnak a megszüntetése a kliensek, a gyakorlatban dolgozó szociális szakemberek, a szakpolitika formálói, az akadémiai területeken dolgozó oktatók és kutatók, tágabban értelmezve pedig a teljes társadalom érdeke.

A kérdéssel összefüggésben Baráth Árpád a szociális terület tudományfilozófiai megalapozottságát tekinti át, kijelölve a szakterület fejlődésének és fejlesztésének lehetséges útvonalait, valamint a szociális professziók helyét a társtudományok körében. A szociális munka „tudománytalansága” mellett egy korábbi, pozitivistá tudományfilozófiai pozícióból szokás érvelni. Ebben a világképben a megismerő szubjektum és a megismerés tárgya egymástól elkülöníthető, s a szubjektum képes a vizsgálat tárgyának torzításmentes reprezentációjára. A tudományos igazság egyféle, míg a tévedés sokféle lehet, az igaz és a hamis tudás pedig megfelelő, adekvát és kitüntetett módszerekkel azonosítható. A szociális konstrukcionista kritikákra érdemi választ nem adó pozitivistá irány mindmáig erősen befolyásolja az akadémiai gondolkodásmódot, holott az unikális igazságba vetett hit a társadalmi kérdések vizsgálata során olyan torzításokat eredményezhet, amelyek a méltányosság elveivel összeegyeztethetetlenek; hiszen a nem deklarált, „objektívnek” gondolt kutatói nézőpont általában a hatalmi helyzetben lévő csoportok perspektívájával azonos, míg a többit kirekeszti. Számunka a David Bloor (1996) által kidolgozott erős program négy alapelve adhatja meg azokat a sarokpontokat, amelyek mentén a társadalomtudományi vizsgálatok tudományossága megítélhető. Így a kauzalitás, a pártatlanság és a szimmetria mellett a legkeményebb, ugyanakkor a legkevésbé szem előtt tartott kíváncsiság, a reflexivitás,

amelynek értelmében a tudományterületnek saját magára is alkalmazni kell tudnia téziseit. Tanulmányában ezzel összefüggésben Baráth Árpád rámutat a kritikai-reflektív gondolkodás képességének formálhatóságára, szükségességére.

B. Erdős Márta írása a független értékelő kutatások egy angliai módszerét ajánlja az érdeklődő szakemberek figyelmébe. Az értékelő kutatások iránti igény a gazdasági-társadalmi válság hatására minden bizonnyal erősödik, hiszen kulcskérdéssé vált, hogy a szociális ellátásokra jutó egyre szűkülő keretből a minél hatékonyabb és emberségesebb formákat támogassuk.

Molnár Dániel Wenger fenti modelljének üzenetét szem előtt tartva, egy olyan kutatást mutat be, amely az akadémiai környezetben végzett kutató- és oktatómunkát a terepen megfogalmazódó igényeknek megfelelően, a szociális szakemberek által jelzett gyakorlati problémák vizsgálatában hasznosítja. A TÁMASZ Alapítvány és az Esztergár Lajos Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat jelzése szerint a pszichiátriai vagy szenvedélybeteg hozzátartozókkal élő családok „kiteleptik” beteg családtagjaikat az olcsón megvásárolható kistelkekre, ahol azután ellátatlanul élnek mindennapjaikat, és erősen leromlott mentális és fizikai állapotban jelennek meg a pécsi hajléktalan-ellátórendszer valamely szegmensében. A Molnár Dániel vezetésével, szociális munkás és szociálpolitikus hallgatók részvételével lezajlott kutatás világosabb képet rajzol a felvetett probléma természetéről.

A jelen szám többi tanulmánya, közvetlenül vagy közvetettebb módon, a társadalmi és személyes traumák hatásainak elemzésével, a megküzdés közösségi lehetőségeivel foglalkozik. Baráth Árpád összehasonlító vizsgálata horvát (1995) és magyar (2008) serdülők lelki egészségre vonatkozó mutatóit hasonlítja össze. A vizsgálatból kiderül, hogy bár a horvát serdülők súlyos háborús traumákat éltek át, a magyar tizenévesek értekei több vonatkozásban igen hasonlóak. Nemrégiben Fekete Sándor és munkatársai is hasonlóan kedvezőtlen következtetésekre jutottak a magyar serdülők lelki egészsége mutatóinak pécsi vizsgálata során. Baráth Árpád kutatása nem csupán válaszokat ad, de fel is vet további kérdéseket: Mi lehet a magyarázat erre az eredményre? Fel nem dolgozott történelmi traumáink sokasága? A két nemzeti közösség eltérő megküzdési stratégiái? A 2008-as válság, amely igen gyorsan tevődött át életünk minden szférájára? A hazai társadalom régebbi keletű, hosszan tartó anómiás állapota, az az értékzavar, amely megnehezíti a generációk egymáshoz kapcsolódását, a fiatalokról való megfelelő gondoskodást? A középkorosztály nyomasztó, az előző évtizedekhez mérten rendkívül súlyos napi terhei, szorongásai, amelyeknek cipelése közben legfontosabb feladatairól, a jövő nemzedék neveléséről, a velük való törődésről feledkezik meg? A tanulmány egyértelmű üzenete, hogy mielőbb további kutatások lefolytatására és sürgős cselekvésre van szükség ezen a területen.

Singer Zsuzsanna, budapesti szociális munkás olyan kutatási témát választott, amely hivatásunk egyik új területét jelöli ki. Írása a Magyarországon élő német nemzeti közösség történelmi traumatizációjával foglalkozik. A szerző egyike az elsőeknek, aki vállalkozik a korábban hallgatásra ítélt, kiközösített és meghurcolt társadalmi csoportok megszólaltatására. Munkájában a részvétel, a segítő elkötelezettsége a kutató igényességével párosul. A tanulmány arra hívja fel a figyelmet, hogy a szociális munka eszközeivel, holisztikus látásmódjával a történelmi traumák lassan gyógyuló sebeit is kezelni lehet.

Muci Georgina egy gyermekét rákban elvesztő orvos szülő megrendítő történetének, az abból születő könyvnek az ismertetésére vállalkozott. Ahogyan a recenzióból

kiderül, a könyv a halálról szól, de még többet mond a szeretetről. S a szeretet mindenfajta együttérzés és segítség egyetlen igaz, biztos alapja.

Mándi Nikoletta egy terápiás közösségben végzett résztvevő megfigyeléseinek tanulságait osztja meg az olvasókkal. A szerző olyan elméleti keret kimunkálásán fáradozik, amelynek segítségével lehetővé válik a felépülőben lévő szenvedélybetegek életvilágának sűrű leírása.

Pécs, 2010: városunk Európa Kulturális Fővárosa. Knyihár Éva pécsi szociális munkás összeállításából kiderül, hogyan válik résztvevő a közönségből, miképpen mutatkozik meg a kulturálisban a szociális, és milyen lendületet adhat a közösségfejlesztő törekvéseknek, a helyi civil szervezetek munkájának egy ilyen volumenű, a teljes városra kiterjedő, heterogén csoportokat, közösségeket összefogó projekt.

A szerkesztők